

Székelyudvarhelyi róm. kath. főgimn.	10 kor. — fill.
Országos nőképző-egylet leánygimnáziuma (Budapest)	5 „ 90 „
Zentai állami főgimnázium	5 „ — „
Bártfai állami gimnázium	5 „ — „
Ujverbázi algimnázium	5 „ — „
Fiumei felső kereskedelmi iskola	2 „ — „
«Széchenyi-önképzőkör»-e	1 „ 90 „
Félegyházi főgimnázium	1 „ — „
La Borda Jenő, Budapest	— „ 60 „
König István, Versecz	— „ — „
	387 kor. 80 fill.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Önképzőkori tudósítókul újabban a következőket fogadtuk el: Gálos Rezső, budapesti I. ker. főgimnázium, Székely Gábor, kolozsvári ev. ref. kollégium, Schweiger Zoltán, temesvári róm. kath. főgimnázium, Kovács Aladár, temesvári állami főgimnázium.

Egy református előzető. Az a könyv tudunkkal nem jelent meg magyar kiadásban. — **Többeknek.** A «Kodák» fényképező-gép Pejtsik Károlynál (Budapest, IV., Károly-utca 1.) kapható. — **Erdős Fülöp.** (Hódmezővásárhely.) Vörösmarty kétkötetes kiadásában benne vannak a költő drámai művei is. A kiadás valóban olcsó. Az Arany János műveiből is van ilyen olcsó kiadás. Eddig 80 korona volt, most 30 koronáért is kaphatja Arany János műveit. — **Cseke Vincze.** (Nagy-Szeben.) Küldje azt is be hozánk. Ha helyesen fejt meg, neve bizonyára ott lesz a megírók között. — **Kollmann Jenő.** Besoroztuk. — **Köszler Arthur.** (Temesvár.) Intézkedtünk, hogy a hiányzó számot megkapja. — **V. Gy.** (Érsekújvár.) Megbízuk önt a tudósítói tiszttel. Az az évfolyam már nem kapható. — **Leitner Vilmos.** A «Toldi szerelme» a Franklin-Társulat kiadásában jelent meg, s kapható minden könyvkereskedésben. Ára kötvé 4 kor. 80 fill. — **Egyed István.** Tiszteletreméltó ösének műfordításait ma már nem kaphatja meg. Egy kötetke a negyvenes években jelent meg, de azok a példányok ma már unikumok. — **Szalay Károly.** Minő poétikai cikkek vár ön? A «bélyeggyűjtő»-t esetéről esetre közölni fogjuk. — **K. G.** (Kassa.) A kérdezett monológ a Singer-Wolfer kiadásában megjelent «Vig és komoly monológok» között van. — **A. J. és P. J.** Azt a számot már nem lehet megkapni. Egyszer már szóvá tettük az előfizetők között, de nem akadt, a ki ezt a számot hajlandó volna eladni. — **Reflexió.** Az én világom. Visszhangok. Ezek a versek mind arról tanúskodnak, hogy önben van tehetség, de még erősen forrong, nem alakult ki eléggé. Gyakran a tárgyval nincsen tisztában, a mely dalra készíti. — **D. B.** (Jászberény.) Az a könyv nagy díszmunka. Ára 20 korona. Megkaphatja minden könyvkereskedésben. — **Honvédek sirjánál.** Ki a biond? Az első lapos, nincs benne hév és emelkedettség; a másodikban nincs szellem, s e híján efféle költeményt írni nem lehet. Egyik sem közölhető. — **Prenoszil Béla.** (Pozsony.) 1. Bekötési táblák a VII. évfolyamhoz is kaphatók. A kiadóhivatalnál rendelje meg. Ára 1 kor. 60 fillér. 2. Shakespeare színművei közül egyelőre olvassa azokat, melyeket az irodalom tanára kijelöl. 3. Macbeth beszéde a szellemmel nem hiba. A tragédiák csodássága az úgynevezett subjektív csodásság. A lelkiállapot rajzára való. Azért csak ő látja felizgatott képzeletében a szellemet, a többiek nem. A többi kérdésre oly röviden megfelelni nem lehet. Forduljon a tanárához valamelyik órán vagy az önképzőkörben, ő majd ki fogja részletesebben fejteni. — **W. L.** Te édes fiam azzal biztatsz, hogy a lapot meg fogod rendelni, ha verset közlünk téled, «mert hát — írod — te nagyon szeretsz versírással foglalkozni». Nagyon súlyos a föltétel, aligha elfogadhatjuk. Nekünk a szeretet gondosságával kell örködnünk olvasóink jó

izlése fölött. Inkább ajánljuk, hogy fizess elő a lapra, s ha már kell okvetetlenül verseket írnod, írj, de ne a «Tanulók Lapja»-ba. — **Bonus discipulus.** Arany «Toldi»-ját megkaphatod bármely könyvkereskedésben. A legolcsóbb iskolai kiadás (jegyzetes) ára 1 korona 60 fillér.

Egyetlen zenemű folyóirat a

«Zenélő Magyarország»

megjelenik minden hó 1- és 15-én, mindenkor 10–10 oldal zenetartalommal, magyar dal, műdal, opera, operette, tánc- és salonzene legkiválóbb újdonságaival zongorára és hegedűre. Ára negyedévi 6 fuzetre 3 korona.

Ugyanott bárhol megjelent zenemű megrendelhető. 8933

A «Zenélő Magyarország» kiadóhivatala:
Budapest, VI., Csengery-utca 62 a.

☛ Mutatványszámot ingyen és bérmentve küldünk. ☛

!! Megjelent !!

Lombfűrészeti és faragászati különlegességekből összeállított nagyszabású album és árjegyzékünk, mely tartalmazzza az összes ide vágó kellekek és díszvasalások képes gyűjteményét. Mivel a fentemlített cikkek és kellekek ez ideig jórészt Bécsből szereztek be, indítatva éreztük magunkat egy minden tekintetben modern és terjedelmes album összeállítására, miáltal lehetővé tesszük minden oly cikik előnyös, olcsó és gyors beszerzését, mely eddig csak külföldről jóval nehezebben és nagyobb költséggel történhetett.

Kiss Ernő és Társa, Budapest, VII., Erzsébet-körút 17.
☛ Árjegyzék kívánatra bérmentve. ☛

VÖRÖSMARTY MIHÁLY MŰVEI

kaphatók a Franklin-Társulat kiadóhivatalában és minden hazai könyvkereskedésben:

Vörösmarty összes költői művei. Két kötet. A költő arcképevel. Kötvé 10 K.
Ezt a kiadást különösen ajánljuk az ifjúság figyelmébe.
Az egész Vörösmarty öt frtért! Még pedig díszkötésben.
— **Epikai költeményei.** Két kötet pompás díszkötésben. 8 K.
— **Lyrnai költeményei.** Hasonló kiadás, a költő arcképevel és életrajzával Gyulai Páltól. 8 K 40 f.
Jutalomkönyvül alkalmas szép kiadások.
— **Zalán futása.** Tíz énekben. Gyulai László által rajzolt 12 képpel. Díszkötésben. 3 K 20 f.
— **A két szomszédvár.** Magyarázta Vozári Gyula. 1 K.
Jeles Irók Iskolai Tára XIX.
— **Csongor és Tünde.** Magy. Torkos László. J. I. I. T. XLVI. 1 K 20 f.
— **Az áldozat.** Szemortújáték. Olcsó Könyvtár 961—962. 40 f.
— **Eger.** Három énekben. O. K. 963—964. 40 f.
— **Cserhalom.** Egy énekben. O. K. 1138. 20 f.
Arab regék. Fordította Vörösmarty Mihály. Czimképes kiadás. Két kötet. Vászombra kötvé 12 K.
A nagy költő egyetlen ifjúsági irata, a serdültebbek számára. Az Ezeregyéjszaka meséi, bájosan szép stílusban.
Aranyos-Rákosi Székely Sándor. A székelyek Erdélyben. Kiadta Heinrich Gusztáv. Régi Magyar Könyvtár I. 1 K 20 f.
Irodalomtörténeti magánolvasmányul ajánlatos. Ezen az érdemes eposzon buzdulva, írta meg költőnk Zalán futását.
Gyulai Pál. Vörösmarty életrajza. J. I. I. T. 2 K 40 f.
Nemcsak a költőről szóló legjelesebb életrajz, hanem az irodalomtörténeti monográfiának klasszikus mintaképe is. Kötelező magánolvasmány a középiskolák VIII. osztálya számára.
Salamon Ferenc. Irodalmi tanulmányok. Két kötet, 7 K 20 f., vászonba kötvé 10 K.
A gazdag tartalomban Vörösmarty nekrológja is benne foglaltatik.
Szitnyai Elek. Tanulmányok. A művelt magyar ifjúság és közönség számára. 2 K., vászonköt. 2 K 40 f.
Közleményei sorában: «Vörösmarty Mihály és Arany János lyrnai költészetének főeszmái.»
Vörösmarty arcképe. Negyedretű aczélmetszvény 80 f.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre... 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre... 9 kor. 60 fill.		Kéziratokat nem adunk vissza.
Megjelenik minden vasárnap.		

A MEGVÁLTÓ SZÜLETÉSE NAPJÁN.

És összegyül a család, hogy örvendezzen e napon. A szegények összeszorulnak kis kunyhóikban, a gazdagok fényes palotáikban, s a milliók szíve megtelek azzal a csodálatos meleggel, a mely onnan felülről árad a világra.

A Szeretet, mely a világot megváltotta, e napon nyilatkozott a maga nagy teljességében. A betlehemi jászol új lakója, a szegénység és alázatosság örök vigaszává lett századok, ezredek múlva az Idők teljességéig.

Ó, szép ez az ünnep! Mikor künn tombol a vihar, a fák száraz galyairól porzik a hó szikrázva — az emberek hajlékában kigyúl a világosság és öröm ragyog a szemekben; a Békesség hófehér szárnyát teríti minden halandó ember felé.

Ez a békesség az emberi törekvéseknek az egyetlen ezélja; ebben összpontosul minden, a mi jó és értékes a földi életben. E mellett hiú és értéktelen minden,

«ENGEDJÉTEK HOZZÁM JÖNNI A KISDEDEKET!»

de minden. Légy gazdag, légy dicső, légy hatalmas, — ha békesség nem lakozik a szívedben, akkor te nagyon szegény vagy, a legszegényebb a világon. Ha nem tudsz a mások örömén örvendezni: kinesed csillogó semmiség; ha nem tudsz másokért dolgozni, okos ember lehetsz, de igazán boldog nem. Ime, előtted a Megváltó örökszép példája, ez a mindig megújuló, ez a mindig éltető és buzdító, hogy erőt merítsen belőle a szegény és ügyefogyott s hogy megalázkodjék mellette az elbizakodott.

A betlehemi fényességnek egy paránya jusson el minden szögletébe a világnak, hogy hirdessen békességet és szeretetet. Teremtse meg a szívekben az összhangot, ébreszse fel az emberekben a vágyat, hogy feledjenek sérelmet, tudjanak megbocsátani azoknak, a kik ellenük vétettek és a szelíd munka áldását érzézzék mindnyájan.

E szeretet és békesség jusson ki nektek is, magyar ifjak, e napon. Midőn összegyűltök a hajlékban, melyhez legszebb, legédesebb emlékeitek fűznek: teljék meg szívetek azzal az örömmel, a melyet a föld minden kincsén sem tudnátok megvásárolni, a melynél fölmagasztalóbb nincsen, mert a szívből a szívbe száll. Éreznetek kell azt az erős kapcsolatot, mely a tieitekhez fűz elszakíthatatlanul. A gonddal küzdő apa szemében a megindultság könyve, a szerető édes anyának szelíd mosolya, testvéreitek öröme: kis keretben hadd legyen előttetek az egész világnak tükre. Hinnetek kell abban, hogy e napon milliók meg milliók épen úgy simúlnak egymáshoz, mint ti: hogy még az útszéli koldus is behúzódvá valamely templom zugába: felfohászódik a Szeretet Istenéhez, hogy áldja őt és kérje oltalmát.

Ezen a napon boruljatok kebelére azoknak, a kik érettetek megküzdik az élet nehéz harcát és legyetek kimondhatatlanul háladatosak! És vessetek ki szívetekből minden elégedetlenséget, minden fölösleges vágyat, mert ezen a napon békességnek kell lennie a földön, a minthogy békesség van odafenn.

Boldog az olyan gyermek, a ki a Megváltó születése napján szülei ajkáról e szavakat hallja:

— Gyermekem, te nekem igen nagy örömet szerezted! . . . Én veled meg vagyok elégedve!

Sokan . . . sokan legyenek közületek olyanok, kik ezt hallják.

Mást, ha szerencse ér:
Nem fáj nekem;
Mást balsors hogyha sújt:
Mért érzem?

DAL AZ ANYAI CSÓKRÓL.

I.

Szegény édes apám régesrég megmondta,
Még gyermekkoromba,
Hogy a pénz értékét, mivel én nem látom:
Sohse lesz belőlem semmi a világon.

Mert valahogy meg volt akkor is már nekem
Az a természetem:
Akármim odadtam egy gyöngébb gyereknek,
Valami nálam is koldus szegényebbnek!

Ki is kaptam érte, nem egyszer, de százszor
Az édes apámtól.
Hanem édes anyám, biztatón, titokba,
Minden kis könyemet százszor lecsókolta!

És hogy úgy halok meg, semmiül, szegényen:
Ma már én is érzem . . .
— De ha koldust látok, ki tud arról tenni,
Hogy az *anyám csókját* nem tudom feledni!

Imádság.

II.

A kis fiamat imádkozni tanítom.
De nem ajtónk bezárva, titkon,
Hanem a népes utcák szögletén,
— A hol sok a szegény.

Nézd, kis fiam, ezt mondom neki szépen,
Ezeknek nincs anyyik se, mint nekem.
Ott egy kis árva, inge sincs neki,
Játékok árát add neki.

És az ígért imádságért ha szót tesz:
Magyarázgatom, hogy *csalóka* szó ez.
Ha jót teszünk, s szívből adakozunk:
A legszebben imádkozunk.

Boldog, a ki sirni tud.

III.

Nincs édesebb víz a könnyél,
Jobb a bánat az örömnél.
Boldog, a ki sirni tud.

Mig könnyűd van: nem vagy árva,
Se a szíved nincs magára.
— Nincs édesebb víz a könnyél,
Boldog, a ki sirni tud.

A ki nem tud, csak kacagni:
Oh, siess azt odahagyni:
Ahhoz állj te, a ki sir!
Azt öleld hűn a szívedre:
— Mert se szíve nincs, se lelke,
A ki nem tud csak kacagni . . .
Ahoz állj te, a ki sir!

Szaboleska Mihály.

POMPÉJI PUSZTULÁSA.

Bulwer regénye. Átdolgozta Gaal Mózes. 12

Most belátta, hogy ő vakon hitt a rágalmazó szónak, s eszébe sem jutott, hogy megkérdezze Glaukustól: vajjon igaz-e, a mit Arbaces mondott? . . . A levelet megcsókolta és kebelébe rejtette.

— Ülj le, —
mondá nyájasan
a vak leánynak —
mindjárt megírom
a választ. Maradj
te nálam.

— Itt maradok.
— Hogy hívnak?
— Nydiának
nevez mindenki.
— Hol szület-
tél?
— Thesszáliá-
ban.

— Légy az én
barátném! . . . Úgy-
is félig-meddig egy
hazának vagyunk
a leányai. . . Kérlek
ülj le! . . . Mind-
járt készen leszek
a levéllel.

Jone e sorokat
írta Glaukusnak:
«Jone üdvözle-
tét küldi Glau-
kusnak! — Jer,
látogass meg,
Glaukus; jer el
holnap. Talán
igazságtalan voltam
irántad; el-
mondom, hogy
mivel vádoltak . . .
Ne félj többé az
egyiptomitól! . . . Ne félj senkitől! Isten veled!»

— Írtál Glaukusnak? — kérde Nydia.
— Írtam.

— Örvedetes hirt visz neki a levél? . . . Mert
Glaukust a kedvezőtlen hír nagyon meg fogja
szomorítani — s egyetlen jó szavad boldogítja . . .
Ha jó hirt küldesz, hadd vigyem el én!

— Miért akarnád te elvinni?

— Akkor nyugodt vagyok! Ki is tudná Glaukust megszomorítani?

«HÁLADATOS SZÍVED VAN NYDIA!»

— Nagyon lelkesedve beszélsz róla? — jegyzé meg Jone kissé hidegen.

— Nemes Jone, Glaukus nekem az volt, a mit sem a szerencse, sem az istenek nem adtak meg — *jó barátom*.

Jonét a vak leány szomorú szavai, ünneplés hangja erősen meghatotta őt.

Lehajolt hozzá és megcsókolta:

— Háladatos szíved van, Nydia, — s Glaukus megérdemli, hogy iránta háladatos légy. Vidd el neki a választ, de te jer minél előbb vissza. Ha esetleg ma nem találnál itthon, szobád készen vár. Nydia, nekem nincs nőtestvérem, azzá akarsz-e lenni?

A thesszáli leány megcsókolta Jone kezét s kissé megzavarodva, halkan mondá:

— Szép Jone, valamit szeretnék tőled kérni!

— Beszélj!
— Azt mondják, hogy te nagyon szép vagy . . . leírhatatlanul szép . . . Fájdalom, nem láthatlak. Engedd meg, hogy a kezemmel végig tapogassam

az arcodat. Akkor lesz nekem is fogalmam a te szépségedről.

S miközben ezt mondá, kezét kinyújtotta és Jone gyönyörű arcát gyöngéden végig simogatta.

— Most már én is tudom, hogy szép vagy — bevéstem lelkembe a vonásaidat.

Midőn Nydia a levéllel eltávozott, Jone gondolatokba merülve tünődött az elmúlt napok eseményein. Megint boldog és megelégedett volt.

Glaukusnak igaza van, de hát akkor mi oka volt Arbacesnek arra, hogy Glaukust rágalmazza? ... Jone megborzadt; az egyiptomi félelmesnek tünt fel ... semmi egyébnek, csak félelmesnek. Ekkor belépett egy rabnő, s jelentette, hogy itt az ideje a látogatásnak, melyet tegnap Arbacesnek ígért.

Jone e gondolatra megriadt. Egészen megfélekezett róla. Szeretett volna otthon maradni, de mert megígérte, nem akarta az egyiptomit megsérteni. Sietve felöltözött s elindult Arbaces magánosan álló palotája felé.

XIII.

Nydia hálája. — Arbaces kudarcza.

Ezalatt Nydia elvitte Glaukusnak Jone választását. Glaukus olyan boldog volt, mint valami gyermek. Minden apróság érdekelte őt. Nydiának el kellett mindent mondania, hogy milyen volt Jonénak a hangja, mikor a levelet átolvasván Nydiához az első szót intezte, még azt is megkérdezte a vak leánytól, hogy milyen volt a Jone arca, ragyogott-e a szeme ...

Szegény vak teremtés szomorúan hallgatott erre a kérdésre. Glaukus bocsánatot kért tőle, s szerette volna még egyszer elmesélni mindazt, a mit Nydia már tízszer is elmondott neki. Már alkonyodni kezdett, midőn a vak leány visszafelé indult Jone házához.

Otthon megtudta a rabnőktől, hogy Jone elment hazulról. Csak hogy épen szóljon valamit, kérdezte:

— Hova ment?

— Arbaceshez, az egyiptomihoz — válaszolá az egyik rabnő.

— Arbaceshez? — riadt meg Nydia — az nem lehet!

— Pedig úgy van, kicsikém ... Úrnőnk régi ismerőse az egyiptominak.

— Volt már ezelőtt is nála látogatóba?

— Soha. Ma ment először ... A városban azt mesélik az egyiptomiról, hogy gonosz, titokzatos ember.

Nydia izgatott volt. Neki úgy rémlett, mintha Burbo házában egy nyers hangú ember, kit gazdája Isis papjának nevezett, suttogott volna Jonéről. Ösztönszerűleg érezte, hogy Jonét veszély fenyegeti Arbacesnél, mert az egyiptomi vakmerő és gyűlöli Glaukust. A rosszak mindig ellenségei a jóknak.

És a vak leány arca kipirult. Szívében a hála, melyet Glaukus iránt érzett, elkezdett beszélni:

— Menj Nydia és figyelmeztess Glaukust! ... Arbaces gonosz ember és Jone nem hiszi, hogy az! ... Menj kis Nydia, menj!

Szó nélkül vette a tapogató botját és indult vissza Glaukushoz. Csak hogy őt már nem találta otthon. Künn járt a városban barátaival. Éjfél előtt — úgy mondták a rabszolgák — nem is jön haza.

Nydia kétségbe volt esve. Leroskadt egy lóezára és két kezébe temette arcát:

— Mitevő legyek? ... Mitevő legyek?

— Mondd csak, nincs Jonénak itt Pompéjben valami testvére vagy rokona? — kérde izgatottságtól reszkető hangon.

— Hogy is kérdezhetsz ilyesmit! Mintha nem tudná Pompéjben az utolsó gyermek is, hogy van egy féleszű bátyja, a ki beállott Isis papjának.

— Isis papjának! ... Istenek! ... Hogy hívják?

— Apácides a neve!

— Most már tudom — suttogá Nydia — Apácides, igen, ő volt az a fiatal ember, a kit Arbaces házában láttam, a kit az egyiptomi lerészegített ... és én ott énekeltem a karban a többi rabnővel ...

Több szót nem vesztegetett, tovább ment, hogy fölkeresse, mindenáron megtalálja Apácidest. Botjával tapogatózva elment Isis templomához, mely ott volt a szomszédságban. A templom hajója üres volt, a szentély ajtaján bekopogtatott.

— Mit keresel itt? ... Nem tudod, hogy Isis papjai nem laknak a templomban? — szólalt meg a háta mögött egy ember.

— Kérlek ne üzz el! ... Az imént sóhajtást hallottam. Kell valakinek itt lennie, a ki engem útba igazít.

Az idegen ott hagyta őt, s Nydia leborult Isis szobra előtt és esdeklő hangon szólott:

— Isis papja, hallgass meg engem, könyörgök hozzád!

— Mit kívánsz? — kérde az oszlopok mögül előlépve egy ember szelid hangon.

— Jósolni jöttem, s nem jóslatot kérni. Isis egyik papjára nézve nagyon fontos lesz, a mit mondani akarok.

— Más időben jer, most nincs áldozat és jóslás. Ne zavarj, az éjszaka csöndje az Isisé, a nappal az embereké.

— Ki vagy te! ... A hangod ismerős ... épen téged kereslek. Nem Apácides a neved?

(Folytatása következik.)

Mikor a Megváltó született ... *

Az öreg kapitány ott lakott a Cserhádi-utczában. A Cserhádi-utca pedig ott nyújtózott végig valamelyik túl a dunai kis város keleti felében.

Az öreg kapitányt ismerte minden ember a városban és a városnak a környékén. Volt ugyan már valami hatvan éves, hanem azért termete olyan egyenes, melle olyan domború, bajusza olyan fekete, szeme olyan tüzes és hangja olyan dörgő vala, mint azelőtt harmincz évvel.

Tagyosy András volt a neve.

Csak szegény paraszt legény volt fiatal korában. Agról szakadt árva, ki úgy nő fel, miként a vad fa. Futó barom megtapossa, vihar megezi-bálja, járó-kelő ágát metszi, soha senki meg nem őrzi s mégis felnő egyenesen, dacolva a korral és a förgeteggel s koronáját emeli az égnek.

Valami nemes legényt miért, miért nem, fültövön legyintett. Utána esett ezért a komiszárius, s utána küldte a vármegye pandurjait. Bizony tömlőz lett volna a gonosz tréfa vége. Szerencsére bekövetkezett a francia futás. Kellett a legénység. Szüksége volt a királynak katonára s az üldözött legény oda állt a verbunk elé.

Oda is állt, fel is csapott, felölté azt a huszárdolmányt, a mely erősebb vállakon még soha meg nem feszült.

Vésznek, viharoknak oda sem nézett s komoly arczán csak akkor villant meg az örömmnek lángja, ha ellenséget látott maga előtt.

Mire vége lett a harcoknak s mire bal karját össze tudta törni egy koválygó golyó s mire mindenféle feleser a nagy így-amúgy behegeszté: akkorra már így szólott hozzá öreg legénye:

— Hejh, vitéz kapitány uram, ilyen kézzel nem tartjuk a kantárszárát, haza kell már mennünk!

Haza! Hol volt neki otthon? Apját, anyját soha sem látta, rokonokat soha sem ismert, neki mehetett a széles nagy világnak.

De nem ment neki a széles nagy világnak. Valamikor, fiatal hadnagy korában, látott egy szép lánykát, jól megnézte két kemény szemével, nem is feledte el soha. Oda tartott egyenesen, hátha még a szép leányka emlékezni fog reá.

Szíve nem csalódott és néhány hét múlva ha ép karjával átölelé azt a szép lánykát, büszkén mondhatá el: édes feleségem!

Boldog volt és nyugalmas életük. A csöndes kis városba alig ért el a nagy világ zaja. Egy félszemű zászlótartó, egy reesező hangú alezredes, egy falábú főhadnagy, egy visszavonult udvari tanácsos, egy köszvényes referendárius s a jó öreg lelkész volt minden társaságuk. No meg a kis Kálmán gyerek, a ki erős volt, mint a vasék és nagyokat kurjongatott, mint az erdei rigó.

Ő volt atyjának minden öröme és apjának minden reménysege. Sokszor mondta az apja, ha egy

* Eötvös Károly «A ki örökké bűjosott» című kötetéből.

csatát kellene elveszteni vagy azt a gyermeket, bizony el nem tudná gondolni, melyiket válaszssa.

Hát még mikor szegény anyja meghalt s kikisérték a temetőbe a kerek kápolna mellé!

A vén katona akkor ejté az első könyvet és az a marczona szív akkor fájt először keserűen.

De meg volt még a kis Kálmán, kinek arczán felismeré a kapitány a jó anyának minden arczvonását. Óh, ezt a gyermeket többé sohase ereszté el maga mellől.

Csak hogy az a gyerek tizenhét éves suhancz-czá nőtt már fel és az 1848-ik évről szóló a kalendarium és a fiatal sziveken egy furesa érzés rezgett végig, mint végig rezeg a szellő az erdő lombjain.

Egy nyári napnak reggelén mámoros arczczal állit be Kálmán az öreg kapitányhoz. Nem bortól hanem álmatlanul átvirrasztott éjszakától volt mámoros az arca.

— Apám, az Al-Tiszánál ráczok ölik, gyűjtö-gatják a magyart, elmegyek honvédnek.

Az öreg kapitány botot faragott nagy gondosan egy vadkörtefa ágból. Kést és faágat csöndesen félretett a kis asztalra, a mint fiának halavány arczát meglátta és rezgő hangját meghallotta.

— Minek mégysz el, fiam?

— Honvédnek.

— Szamár vagy, édes fiam. A királynak van katonája, a vármegyének van katonája, a nemzetnek pedig nincs. A ki valami, az valami, a ki pedig semmi sem, az esavargó és betyár. Mi akarsz te lenni?

— Honvéd a ráczok ellen! — kiált föl a fiú nagy daczosan.

A vén kapitány felállt, kezébe vette a vadkörtefát s így szólott szép csöndesen gyermekéhez:

— Anyád két hónapja hagyott el, azt megcsókoltam; te most akarsz elhagyni, téged e darab fával csaplak agyon.

A fiú egy pillanatig meredt szemekkel nézett apjára s aztán az ajtóhoz tántorodott és két szemét befogta két kezével.

A vén kapitány oda ment gyermekéhez, megfogta a kezét és kilóditotta a pitvarba.

— Eredj iskolába, ott a helyed; különben haza ne várjalak az ebédhez.

Tovább faragta a botot és a gyermek elment az iskolába.

Furesa idők jártak. Valakinek eszébe jutott a nemzetország ott a kis városban. Mindenféle szabó, eszmadia, kéményseprő, patikáros tanulta a katonadolgót a piac közepén. Ha a vén kapitány meglátta őket, akkorát kaczagott, hogy hangja elhallatszott még a kálváriára is.

A félszemű zászlótartó, a reesező hangú alezredes, a falábú főhadnagy, a visszavonult udvari tanácsos és a köszvényes referendárius gyakran összejöttek az öreg kapitánnyal és mondtak neki hajmeresztő dolgokat.

Csak hallgatta mindezt az öreg kapitány. Csak csóválta a fejét e nagy dolgokon. Csak szeretett volna századja élére állani és azt a mindenféle

kasza-kapakerülő, népamító, királyával ellenkező országgyűlést szélylyel verni.

Egyszer az a Kálmán gyerek szépen bement apja szobájába. — Apám, el kell mennem honvédeknek. Tanulótársaim már mind a csataterén vannak, ki Jellasics ellen, ki Szent-Tamásnál. Én sem maradhatok többé itthon.

Az öreg kapitány megfogta fia kezét és leültette maga mellé a pamlagra.

— Édes fiam, tudod, én hű szolgája voltam uram királyomnak, teljes életemben. Tudod, hogy mind én, mind te az ő kenyerét eszszük s hogy ha te beállasz a lázadók közé: én kenyerem, rangom, becsületem veszttem. Mit akarsz? Nem a mindennapi kenyér bánt engem. A gazdátlan eb is élél, a meddig élél. De nézd ezt.

Az öreg kapitány levette kardját a szegről és hüvelyéből kivonva, fia elé tette. És az almárium belső fiókjából kivett három érdemrendet és azt is a fia elé tette. És aztán erős dörgő hangon folytató:

— Annak a kardnak az éle tizenhét helyen van kicsorbulva. Azt az érdemrendet fölséges császárom és királyom az ezred előtt akasztá melleme, mikor Rosé generálist levágtam és hat agyúját elfoglaltam. Ha azt akarod, hogy azt a kardot előttem törjék ketté és azt az érdemrendet a szemem közé vágják, eredj — lázadónak.

A gyermek sirt, szólni nem tudott.

— Ne sirj fiam. Szegény paraszt fiú voltam, apátlan és anyátlan árva. Az a kard lesz egykor minden örökséged tölem és nevemnek becsülete.

A fiú letörle könyeit s kiment a szobából.

Az öreg kapitány visszaakasztá kardját a szegre s érdemrendjeit nagy gondosan tiszta papírba burkolva visszatette az almárium belső fiókjába.

A fiú nem szólt többé háborúról. Szótalan volt és szomorú. S szomorúan következtek egymásután a napok.

Karácsony előtti estén ott volt az öreg kapitánynál a félszemű zászlótartó, a falábú főhadnagy és az öreg lelkész.

A falábú főhadnagy diadalérzettel közli, hogy az ország fővárosából futnak a rebellesek; hogy egy seregük fönt a Kárpátokban elveszett a hidegtől; hogy a zürzavarnak immár vége lesz nemsokára.

A fiú hallgatott.

Az öreg kapitány, midőn a lefekvéshez készült, azt mondá fiának:

— Szegény jó anyádnak ez volt legnagyobb ünnepe, mikor a Megváltó született. Öröme ilyenkor oly tiszta volt. Holnap reggel édes fiam megleplek valamivel, a mi téged boldoggá tesz.

A fiú hallgatott és bement a szobájába.

Reggel korán felkelt és diszruhájába felöltözött az öreg kapitány. Érdemrendjeit nagy gondnal feltűzte mellére. Várta fiát.

A fiú nem jött elő és szobája néma volt.

Az öreg kapitány bement a szobájába. Az ágy felbontva, de érintetlen. Az ágynak vánkosan egy nyitott levél. A levélben írva:

«Édes jó atyám! El kellett mennem. Szegény hazánkat védelmezni kell. Mindent itthon hagytam, mit te vettél nekem. A császár pénzén vetted. Édes jó atyám bocsáss meg. Becsületed és neved megkimélem. Csak szíved tudja, hogy én fiad vagyok, én nem mondom azt senkinek. Akkor nem bánt téged senki. Anyám sirkövét megéskolom, mielőtt eltávozom. Isten veled.»

Az öreg kapitány elolvasta ezt a levelet. És körülnézett s nem látta a gyermeket sehol. És szeméit elfutotta a vér és mellét a fájdalomnak hörgő hangja akarta ketté szakítani. Úgy állt egy pillanatra felborzadt haggal.

S aztán mint villám ugrott kardjához, mezíten karddal, súlyos lépésekben ment ki a szabadra.

Künn viharzott a hófergeteg. Üvöltözött a szélvész és a fák csikorogtak súlyos keze alatt. Az utcák néptelenek voltak.

Az öreg kapitány végig tekintett az utcán kelet felé és nyugat felé. Nem látott senkit.

Hajadonfővel volt. A csapkodó hóhelyek belekapaszkodtak fekete bajuszába, fekete szemöldökébe és fekete hajába. És bajusz, szemöldök és haj fehér lett a hótól vagy a megfélemlen indulattól. Nem ismert volna rá még a házi eb sem.

Elindult kelet felé. Az utca végén volt a temető. A temetőbe indult. A temetőben feküdt az anya, ott kereste a fiát is. Lángoló haraggal és kivont karddal kereste ott. Lompos kutyája tévázva törtetett utána.

A temető mellett országút, az országút mellett szérű volt. A szérűn szalmakazalok, a kazalokon varjak gubbaszkodnak. És a temető keresztfái is telvék valának a tél fekete madaraival.

Az öreg kapitány lábai alatt csikorgott a hó. A zajra fel-felröppent egy-egy madár. A lompos kutya utána tekintett a felröppelő madárnak, az öreg kapitány nem vette ezt észre.

Megállt az anya sirkövével.

— Itt volt! — hörgé a kapitány. — Hova lett innen? Asszony, add elő a kölyköt.

És megsuhintotta a mezíten kardot.

És a kard leesett a földre. És az öreg kapitány két szeméből kicsordult a könny. És inai megtörtek a sirkő előtt s az öreg ember forró homloka oda tapadt az eltemetett anyának hideg sirkövéhez. A sirkő nem adta elő a kölyköt.

A lompos kutya nem értette a dolgot. Szaglálódni kezdett s nyomról-nyomra bukdácsolva kiment a temetőből, átfutott az úton s oda állt egy szalmakazal elé. A kazal déli oldalán egy szűk, sötét üreg tátogott. Az üreg előtt a kutya elkezdett üvöltöni.

Az üvöltés hangjára felvetette marczona fejét az öreg kapitány. Egy gondolat cikázott át agyán, felugrott a sirkő mellől s rohant a kazalhoz.

— Itt kell lenni — dörgé komor, mély hangjával.

— Hitvány kölyök, állj ide élem! — kiáltott be a sötét üregbe.

Az üregből sóhajtás hangja s lassú szalmazörgés hallatszott.

Az öreg kapitány dühösen furakodott az üregbe s vasmarokkal megragadva egy mezíten gyermeket, kilökte a csikorgó fagyra.

Erzsike volt, a koldusleányka. Étlen és ruhátlan, édes szó és meleg hajlék nélkül a szalmakazalban tölté a gonosz éjszakát. Félig fagyva, félig halva, mégis felsikoltott a rettentő ember keze alatt s aztán erőltlenül összeesett.

Az öreg kapitány meredt szemekkel dőlt a kazal oldalához. Szegény koldusleányka ott vonaglott lábai alatt.

Az öreg kapitány magához tért. Odalépett a lánykához s elrúgta a kutyát mellőle. És aztán lehajlott és gyöngéden fölemelte és karjaival betakarta a didergő gyermeket.

— Enyém ez a gyermek, nem a tied, — szólt a lompos ebnek, mely kíváncsian nézte a koldusleánykát az öreg kapitány karjai közt.

Az öreg kapitány a fagyos gyermeket hazavitte, fölmelegült szívevel. A lompos kutya vigan ugrándozott előtte.

A félszemű zászlótartó, a recsegő hangú alezredes, a falábú főhadnagy csodálkozva nézték, a mint az öreg kapitány a koldusleánykát megmosdatá, fésülgeté, esőkaival melengette, meleg ruhába öltöztette s cziczomával ékesgeté.

Mikor a lányka már vidáman mosolygott a meleg kályha mellett, azt kérdezte az öreg kapitány:

— Láttál-e valakit az éjjel a temetőben?

— Nem láttam senkit, nem is mertem oda nézni.

— Jól van. Emberkopogást sem hallottál egész éjjel?

— Nem hallottam egész éjjel, hanem éjfél tájban minden fekete madár felröppent ülőhelyéből és csunya káromgásuk fölvert az álmából.

A lányka kiesi testén borzadály csuszamlott végig.

Az öreg kapitány nem beszél többé a fiúról, a ki elszökött, a ki apját elarulta, a kit apja megátkozott, a ki nevé is eltagadta s a kit karácsony éjszakáján csúf fekete madarak káromgása üldözött el anyjának sirkövével. Nem beszélt róla soha. De nem is hallotta hírét soha.

Ment az ifjú elszántan, visszatérhetetlenül.

Hetekig bujdosott. Éjben, fagyban nyugta nem volt. Farkasok tanyáján, győző ellenség csapatain keresztül törekedett eljutni a honvéd fővezérhez. Üldözött az üldözöttet, bujdosó a bujdosót keresi fel. Lábbelije rongy, ruhája foszlány, zsebe üres,

szíve telve szent fogadással: így jutott el a fővezérhez.

A fővezér hideg, komor ember vala. Szerette a katonát, de nem szerette az éretlen gyerkőcöt és az üres lelkesedést. Mikor Kálmánt meglátta, gyermek-arcát s vihartépte rongyos öltönyét, haragosan mondá neki:

— Táborom nem kórház s én nem vagyok iskolamester. Eredj haza a meleg kályha mellé s tanulj írni, olvasni.

BETHLEHEM-JÁRÓK.

Az ifjú merev arezczal és suttgó hangon mondá neki:

— Én pedig honvéd leszek.

A fővezér tetőtől-talpig jól megnézte a fiatal embert.

— Ki küldött ide? Apád? Anyád?

— Magam jöttem, nincs sem apám, sem anyám. Nem mondott igazat! Hanem azért csak elfogadták.

Másnap már megtanulta, hogy kell banni a puskával és aztán azt is megtanulta, hogy kell játszani a halállal. De a nevé meg nem mondta senkinek.

Végig küzdött minden csatát. És szerzett hirt és dicsőséget, bajtársaktól elismerést, nemzetétől kitüntetést — de a nevét nem mondotta meg soha.

És kapott sebet is. A debreczeni csatában ki-lőtték lovát alóla s bal lábában egy otromba golyó s vállában egy kozáklándzsa akadt meg.

Ott feküdt a csatatéren — jó tehetetlen önmagával. Ott szedték föl jó emberek, vérevesztve, elájultan. Föl is szedték s jól vagy rosszul be is hegesztették sebeit.

De mire magához jött, bajtársait nem találta többé. A honvédsereg is elpusztult, a szent ügy is elbukott, a haragos fővezér is gyászos véget ért. És a jó emberek is, kik ápolták, okos emberekké váltak s vállára akasztva egy darab szírt, kezébe adva egy botot és tele rakva iszákját három napra való száraz eledellel: útnak eresztették hazafelé.

Hazafelé! Szomorú világ volt akkor otthon.

Az öreg kapitány jól elgondolta a dolgot, mikor a fiút vissza akarta tartani.

Új hatalom, új törvény, új igazság, új emberek jöttek a régiek helyére.

Az öreg kapitányt öngazolásra hívták föl. Hol járt, mit esínált, kivel czimboráskodott: adjon róla számot. A három rendjel és kardjának tizenhét esorbája nem mentette meg a vizsgálatól.

De voltak tanúi. A félszemű zászlótartó, a resegő hangú alezredes, a falábú főhadnagy, a visszavonult udvari tanácsos, a közsvényes referendárius s az öreg lelkész mind valamennyien igaz hitűkre, becsületszavukra állottakjót mellette.

Megkapták az igazolványt s újra megkapták a nyugdíjat.

De találkozott kaján ember, a ki följelenté, hogy fiát elküldte honvédnek.

Hiába istenkedtek jó barátai. Hiába mondogatták a hatalmas urak előtt, hogy a fiú apjának ellenére ment el s apjának átkát vitte magával: nem használt az semmit.

Karácsony előtt való napon megjelent az öreg kapitánynál a polgármester. A polgármester jó barátja volt az öreg kapitánynak. Ismerték egymást még a régi inzurgens világból.

— Rossz hírrel jövök, öreg bajtárs — szölt a kapitányhoz. — Itt van Falkenheim generális rendelete. Nyugdíjadtól megfoszt, fegyvereidet bekívánja, rendjeleidet konfiskálja. Készen lehetél mindezekre.

Készen volt ezekre az öreg kapitány és mégis remegtek ajkai és mégis villámokat szórtak szeméi, mikor a gonosz közlést meghallotta.

— Jól van — felelt rekedt hangon. — A kölyök volt az oka ennek is. De szemeim elé ne kerüljön többé az életben. Nem is kerül. Ott rothad már valami útfélen. Jól van.

— Miért nem tud most előttem állani az a kölyök?

E szavakra odafutott Erzsike, a koldusleányka. Piros arccal, mosolygó ajakkal és angyalszemekkel. Nem volt most már sem rongyos, sem mezitláb, sem félig megfagyva.

— Édes bácsi, szegény Kálmán régen meghalt, miért bántsuk mi őt?

Az öreg kapitány hosszan nézett a mosolygó leánykára.

— Igazad van, édes leányom. Nekem régen meghalt. S aztán oda fordult a polgármesterhez.

— Polgármester úr! Ezt a kardot és ezt a rendjelet hagyja nálam reggelig. A Megváltó születésének ünnepén hadd legyen nálam. Olyan nehéz tőlük egy pillanat alatt elválni.

A polgármester eltávozott. A kardot és a rendjelet ott hagyta az öreg kapitánynál.

Ebéd után elsötétedett az ég. Sűrű felhők lepték el az eget. A varjúserg veszett zajjal csapkodott és keringett a házak fölött. Vihar készülődött köröskörül. Jaj a szegénynek, kit az künn ér a csikorgó hidegben.

Ezen az éjszakán nem aludt el az öreg kapitány. Szegény nevének ez volt legkedvesebb ünnepe. Mikor a Megváltó született. Az a rossz, engedetlen gyermek is e napon szökött el s tagadta meg apját és apja nevét. És a becsülettel végig harczolt hosszú életnek minden keresményét e napon rabolta el. Oh, az öreg kapitány sokat szenvedett egy év óta — de legtöbbet ma. Haja és bajusza ősz volt már és többé nem fekete. Csak Erzsike tartá benne a lelket.

Már rég elmúlt éjfél és az öreg kapitány még mindig fönn járkált szobájában. A kis Erzsike egy nyoszolyán aludt mosolygva. Az öreg kapitány meg-megállt előtte és nézte örömmel és gondolta borzalommal, ha a szegény gyerek most künn volna a fagyon . . .

Néha-néha nagy zúgás tölté be a házat. Künn viharzott a hófergeteg. Üvöltött a szélvész és a fák csikorogtak súlyos keze alatt. A vihar beordított a kéményen s vaserővel rázta az ajtókat és ablakokat.

Az országúton egy koldus vándorolt a város felé. Öltönyének foszlányai repkedtek a szélben. Meztelen lábát véresre vagdalta a jéggöröngy. Arczán végig folyt és végig fagyott könyje.

A vihar vissza-visszalökte. De ő mégis előre ment. Néha elesett és egy pillanatig ülve maradt. Megint fölkel és ment előre.

Elérte a temetőt. A temető keresztfái telvék valának a tél fekete madaraival.

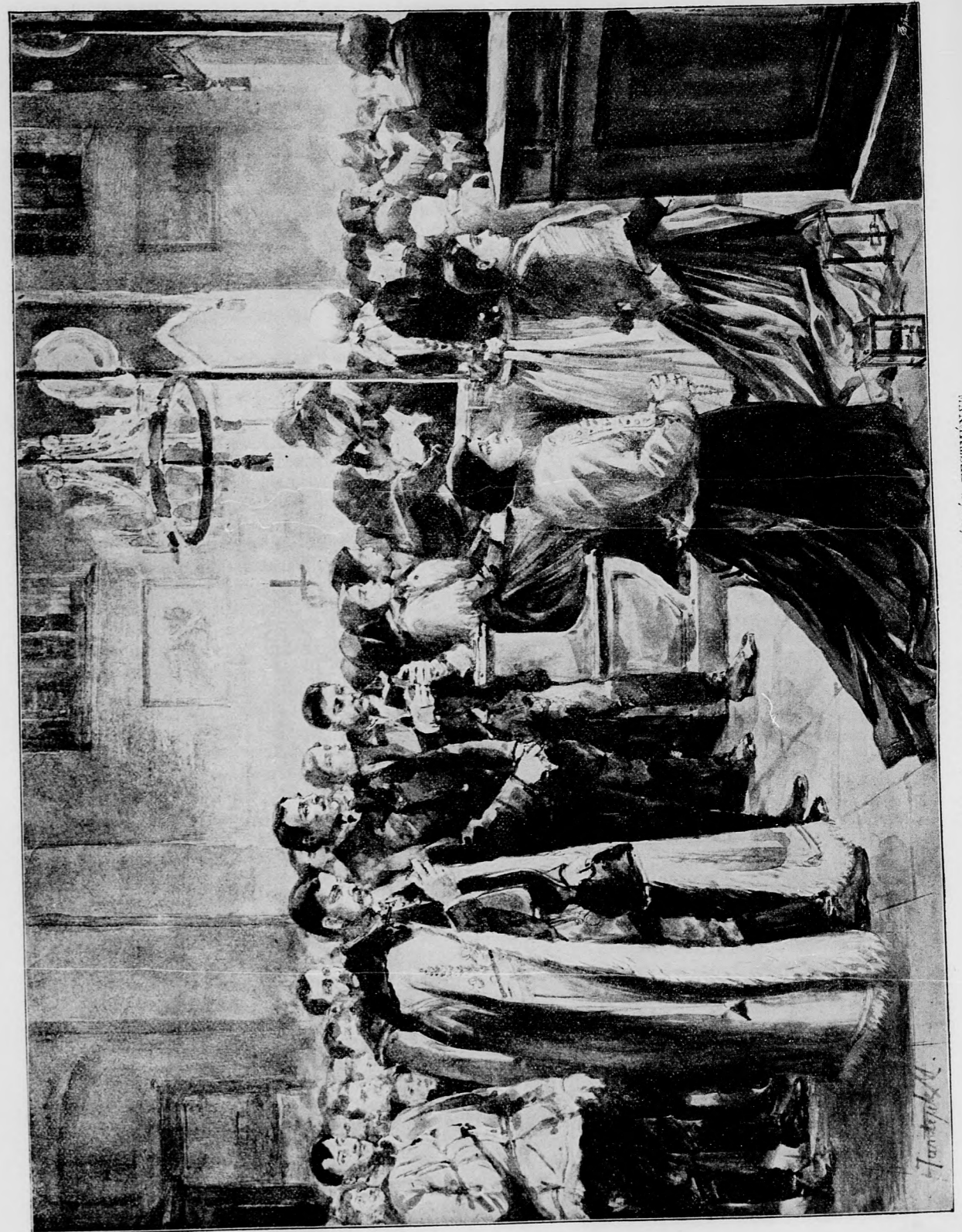
Mikor a koldus befordult a temetőbe, minden fekete madár fölreppent ülőhelyéből és esunya károgaással átrepültek a kazalokra.

A koldus nem vette azt észre. Lehanyatlott egy sarkó mellé és sirva és zokogva és görcsös fuldokkalással esőkolta azt a sarkövet.

Az öreg kapitány a reggeli szürkületben kiment a kapu elé és végig tekintett az utcán. A temető fölől nagy messzeségben egy koldust látott hazafelé jönni.

— Leányom, — szölt Erzsikéhez — egy szegény koldusgyerek jön az utcán, alamizsna nélkül el ne ereszd.

A lányka egy karaj kenyeret és egy kis mara-

ÉJFÉLJI MISE. — JANTYIK MÁTYÁS FESTMÉNYE.

dék sültet vett kis kezébe s várta a koldusgyereket a kapunál.

A koldusgyerek elvette a kenyeret és a sültet, de nem ment tovább, hanem befordult az udvarra. Az öreg kapitány szobaaajtaja előtt állt a pitvarnak egy kőoszlopa s a koldusgyerek ez oszlop mellé támaszkodott.

Erzsike bámult. Bement az öreg kapitányhoz.

— Kedves bácsi, az a szegény koldus nem akar elmenni és nem szól semmit. Itt áll az ajtóban. Az öreg kapitány a nyitott ajtóból reárvált a koldusgyermekre:

— Mit ácsorogsz itt? Megkaptad a magadét, credj tovább!

A koldusgyermek felsikoltott:

— Apám!

És arczra bukott az öreg kapitány előtt, keresztül a nyitott ajtó küszöbén.

Az öreg kapitány felordított, mint egy sebesült vad. És két kezével belemarkolt ősz hajába és meredt szemekkel nézte a nyomorult koldusnak mezeitelen, jégsebezte, vonagló termetét.

És berohant a szobájába mint a villám és két kezébe fogta rendjeleit és régi kardját.

És régi kardját megsuhintva, a rendjelekkel együtt kilökte az utcára.

És lehajolt a koldushoz és fölvette ölébe, bevitte szobájába és sirva csókolgatóta:

— Édes fiam! Édes fiam!

Eötvös Károly.

KÉT KARÁCSONY-ESTE.

I. Akkor.

Ezelőtt huszonöt esztendővel!

Volt fényes, rézgombos, szürke posztóruhám, kék sapkám és jó vastag borjubőrből készült eszímám, melynek a fejét nyúlós kátrányos zsírral kentük be, de a szára azon szürkés-sárgán maradt, a mint a cserzővarga készítette. Egyiken-másikon még a szegény boczikának a szőrét is rajta felejtették. De az nem volt baj, mert a nadrág szeretettel simult reá s a világ úgy nézett az árva fiúk eszímáira, mintha cipők lettek volna.

Egy rengeteg tizenegy ablakos szobában laktunk, mely a templom oldalára nyílt, a hova télenként száz meg száz esőka szállott károgni és pihenni. Talán ezért esüfoltak minket is a városbeliek esőkáknak.

Akkor fáztunk és éhesek voltunk mindig. A reggelire kapott köménymag-leves és a darab kenyér megkívántatta velünk a kávé s ma is emlékszem, hogy mikor az egyik fiúnak az anyja kávé hozott be egy cizra ibrikben, tizen is körülállottuk s boldog volt, a kinek egy hörpintést juttatott az édes folyadékából, a többinek meg kellett elégedniök azzal, hogy — megszagolhatták.

Legalább hetvenen voltunk olyanok, a kiknek vagy apjuk vagy anyjuk nem élt már, de még olyan

is akadt elég, a ki sem apját, sem anyját nem ismerete soha.

Mikor künn zúgott a szél, mikor mind a tizenegy ablakon szeszélyes virágokat rajzolt a téli fagy keze, mikor a templom fedeléről ijedten szétrebbentek a mi testvéreink, a krakogó esőkák: be jó volt az a két pléhkályha, melynek vörös szemei ránk csillogtak és hivogattak.

— Jertek árvák, jertek! Mi adunk nektek meleget! A ti vörös kezetek meggéberedett, míg a fát fölhoroztátok a faskertből, minden szálát a hó alól kellett kikaparnotok... Szegény kis árvák, jertek, ne fázzatok!

A bizony, de a rettenetes Nagybelü, a ki erős volt, mint a bika, elriasztott minket, apróbbakat a kályha mellől csak azt engedte oda, a ki neki ígérte a vacsorai kenyerének a felét.

— A Nagybelüből — ha jól tudom — később kéményseprő lett, azért őrizte a kályhát. Mi pedig féltünk tőle, mert nagy vörös tenyerei voltak és azt is megverte, a ki őt nem bántotta.

Azután meghúzódtunk a szögletben, hol apró ládák állottak sorjában s beszélünk — a karácsonyról. Az új fiúknak elmeséltük, hogy karácsony este minden fiú kap hús diót és öt almát, az alma meg van fagyva, de az nem baj, mert a kályhán megsütjük. A Nagybelü kártyázni fog, mert karácsony este szabad ám kártyázni is, mi pedig este ott ülünk a kályha mellett, mert karácsony este mienk lesz a kályha, egészen a mienk!

Ó te áldott jó Jézuska, be jó, hogy karácsonykor születél! Még pedig jászolban születél, mert akkor te is szegény voltál.

Aztán meséltünk az éjféli miséről!... Az igazgató úr is ott lesz a nagy prémes bundájában és a vén doktor, a ki már nyolezvan kilenc éves, mégis templomba jár télen is.

Micsoda szép dolgok voltak ezek!

A kis Molnár Lajcsi azt hitte, hogy nekünk majd egy nagy-nagy karácsonyfát hoz le az égből az anyáka, mert ő úgy hallotta tavaly az édes anyjától... Akkor még élt az édes anyja.

De mi sokkal okosabbak voltunk, mint ő, megmagyaráztuk szépen, hogy a karácsonyfát nem az árvagyermeknek csinálják, meg hogy nem is az angyal hozza, mert ha igazán Jézus küldené, akkor mi árvagyermek kapnánk a legeslegszébbet.

Molnár Lajcsi sirt. Siratta a karácsonyfát és az anygalt, ő, de legjobban az édes anyját...

Egy örmény fiú megígérte, hogy három dióért megtanít minket almából és dióból dalauzit csinálni. Ez ám a pompás étel! Azok, a kik hazulról pakkot vártak, már előre diésekedtek, hogy ok egy forintot is kapnak s hogy kolbászt fognak sütni papirosban a parázson.

Hogy fájt akkor az én szívem! Nem mertem mondani, hogy én is kapok hazulról pakkot, mert — nekem nem volt senkim, csak egy szegény édes anyám, a ki igen szépen tud imádkozni, de pakkot nem tud küldeni.

De hát lesz dió, lesz alma s hozzá egy darab kenyér és lesz kályha és lesz meleg és lesz éjféli mise és akkor énekelni fogjuk:

«Mennyből az angyal lejött hozzátok
Pásztorok! Pásztorok!»

— Valami úgy megmelegíti a szívemet, most, huszonöt év múlva!...

*

Zörög a dió, mind a két zsebem kidagad, az almát, a legkisebbiket, rátettem a kályhára, a többi eldugtam a téli kabátom zsebébe. Egyet elcsalt tőlem a Nagybelü, no de nem csak tőlem csalt el. A kályha megsüti az arcomat, de ez nem baj, ni, már az alma is fortog, kibuggyan a leve. Bezzeg lenyalnám, de igen forró.

Ó, te áldott jó Jézuska, hogy szeretlek én téged, hogy karácsonykor születél!

A felügyelő úr osztja ki a pakkokat. Az örmény fiú csinálja a dalauzit a nagy asztalnál s veszekedik a Himlöhelyessel, mert nem adott három diót s mégis ott áll a háta mögött és nézi...

Egyszer csak fölugrik s kezd vele verekedni. Ott hagyja az asztalon a finoman összevagdalt diót és almát. Mire a Himlöhelyes öt egyszer-kétszer a földhöz veri — a félbemaradt daluziját is megette valaki...

A Nagybelü nagyokat kiált, mert nyer a kártyán. A pakkosok kalácsot, kolbászt, disznófő-sajtot, mákoskiflit, sült libát szedegatnak elő s a kisebbek segitenek kipakolni. Egész rakás zsiros papír van a kályha mellett s nekünk szabad azt mind a kályhába tenni...

Jaj be szépen fog égni!

A kis Nyár Ferkó, a kinek sohasem volt apja és anyja, a zsiros papirdarabkákhöz dörzsöli a kenyeret s úgy ragyog az arca. Azt hiszi, hogy ő is pakkot kapott.

Az egyik fiú kalbászt akar sütni. Igér nekem egy darab mákoskiflit, ha vigyázok reá.

Mákoskifli!...

Valamikor én is kaptam az édes anyámtól; durva lisztből készült, mák sem volt benne sok, mégis nagyon, de nagyon jó volt.

Igen, igen, az édes anyámtól kaptam, talán épen karácsony este, abban a kis házikóban, melynek két iczike-piczike ablaka volt, mégis nyolez gyermek fért el benne s mindenik kapott egy darabkát...

A Nagybelü már énekel is, mert száz diót nyert s eladogatja ötével egy-egy krajczárért. Milyen rengeteg pénze lesz neki!

— Ne sirj Lajcsi, jere süss almát!... Kóstold csak meg az enyémet!... Te, ezt a csomó papiroost mind nekem adom, ... bizony, te dobd a tűzre!

Ót fiú már elvesztette a dióját, mind a Nagybelü nyerte el. Ezek aztán kimennek a hosszú folyosóra, melynek a két végén függő olajlámpás van; játszanak indiánus játékot. Az egyik bebüvik a kályhafülkébe és feketére mázolja az arczát,

aztán beszalad a szobába s ezen mi, aprók, irtózatossan mulatunk. De ez még semmi. Bebüvik az asztal alá, a hol a fiúk kártyáznak, fölemeli az asztalt s a Nagybelünek minden diója legurul.

Ebből aztán pompás verekedés lesz. És a Jézuska gondoskodik róla, hogy ne azoknak az orrát törjék be, a kik a sok diót elvesztették, hanem a Nagybelünek, a ki elnyerte. Ma karácsony-este van, ma szabad verekedni is.

Hát még a nagy diákok!

Jaj Istenem! azok még bort is isznak. Hogy, hogy nem, de behoztak egy csomó üveggel. Nekik énekelni kell, nekik hát szabad ma bort is inni.

— Ne búsulj, Lajcsi, majd ha nagy diákok leszünk, mi is iszunk karácsony este bort, sokat, nagyon sokat!

És egyszer csak megszólal a templom harangja. Azt is fiúk húzzák. A Nagybelü a főharangozó, mert neki van a legnagyobb bele és a legszelebb tenyere. A ki harangozhat, az a legboldogabb ember a világon:

— Bim... bam!... bim... bam!...

A minisztránsok már készülődnek. Ők gyujtják meg a millió gyertyát a templomban, felöltöztetik őket vörös és kék galléros ruhába, csipkés ránczos ingbe és ők füstölnek tömjént és ők énekelnek latinul...

— Bim-bam... bim-bam!

Jaj be szépen harangoz a Nagybelü! Mind oda gyűlünk a jégvirágos ablakhoz, a leheletünkkel leolvastjuk a jégvirágot s úgy nézünk ki a karácsonyi éjszakába... mi kis csókák, a kiket nem kerget el a szél, mint azokat a szárnyas csókákat, kik nappal a templom tetején krakognak.

Mit törődünk mi azzal, hogy a templom koczkaköve rettenetesen hideg, hogy a posztókat nem tart elég meleget, hogy ujjunk meggéberedik, hogy a leheletünk szép szürkésfehér sávot húz a levegőben.

A tömjénfüst elterjed, a nagy diákok érczes hangja úgy betölti a nagy templomot, a viaszgyertyák lobognak s az aranyos palást a pap hátán csillog-villog...

Nincs szebb születése napja senkinek, mint a kis Jézuskának s nem érzi ezt senki jobban, mint mi, árvák, a kik fáznak és gyönyörködünk, a kik megettük a diónkat, almánkat és kenyerünket mind s a kiknek a karácsonyfája fölér a csillagos égboltozatig s a kikre lemosolyog az égnek minden szárnyas anygala...

Édes szép dal, újulj meg most, huszonöt év múlva a lelkemben épen olyan tisztán, épen olyan szépen, épen olyan üdvözítő boldogsággal!

Mennyből az angyal, lejött hozzátok
Pásztorok!... Pásztorok!...

II. Most.

Huszonöt év múlva!

A levelet már rég elküldöttük a mennyországba. A fiacsám bélyegét is ragasztott reá, meg is cizmezte annak rendje és módja szerint a kis Jézus-

kának. Azt is tudjuk, hogy az angyal elvitte, mert reggel nem találtuk meg az ablakban.

Lámpagyújtás előtt se vége, se hossza a szak-szerű kérdéseknek.

— De igazán, apikám, befér az ablakon a nagy karácsonyfa? Elbirja az angyal? Talán a jó Mikulás bácsi is segít neki? . . . Hátha a kis Jézuska (még a fiacskámnak is kis Jézuska) Benkő bácsival csináltatja meg az asztalkát, a mit tőle a levélben kértem! A trombita igazi nagy, huszár-trombita legyen s a dob is igazi huszárdob és a csákó is igazi huszárcsákó és az állatkert is igazi huszár — de ugy-e nincs huszár-állatkert, apikám? . . .

És a kis Jézuska nyilván hallja, hogy ez a párányi nyelvis-jóság, milyen erősen várja őt s milyen sok minden kívánsága van. Nagyon számmon tartja az éjszakákat, a harminczadiknál kezdette s azóta folyton egygyel kevesebb lesz. S minél kevesebb az éjszaka, annál ragyogóbb az én kis fiam szeme, annál buzgóbban csavargatja a gombot a kabátomon, ha az ölembe ül lámpagyújtás előtt s bővebb fölvilágosítást kér a karácsonyfáról s arról a száz millió apró gyertyáról, a mi az égben lehet.

— Igazán, a kis Jézuska nagyon gazdag! . . .

És eljön az angyal, egy őrizetlen pillanatban kinyitja az ablakot, behozza a csodaszép karácsonyfát, melyen ezer gyertya ég, még annál is sokkal több. A tündér-hajszálak csillogó-villogó hálója átszővi a hóval borított gyönyörű fát, arany almák, mogyorók, diók füzére lehúzza az ágakat . . . A kis gyertyák szerzegnek, a nagy szoba megtelik fényáttal, a nagy tükör visszaveri a tündéri fényt s az angyalfej a fa tetejéről lemosolyog.

Igen, az angyal mosolyog, mert egy fehér ruhás kis fiúcskát pillant meg a fa előtt, a fiúcska letérdel, összefogja a kacsóját s vékony, reszkető hangon énekel:

Mennyből az angyal, lejött hozzátok
Pásztorok! . . . Pásztorok! . . .

Az apa is imádkozik, az anya is s mindkettőnek kicsordul a köny a szeméből.

Örvendj kis fiú, a te örömed olyan, mint az angyal mosolygása! Örvendj kis fiú, mert lásd, a kis Jézuska nem feledkezett meg rólad ezen a szép napon. A leveled följutott a mennyországba, minden levél följut oda, akár honnan írják s minden levélre megjön előbb-utóbb a felelet.

Ezelőtt huszonöt évvel, mikor az éjfél misén olyan buzgóan imádkoztam dideregvén, égő arccal és hívő lélekkel, tudtam, hogy egyszer majd hozzám is eljön, engem is megvigasztal . . .

Itt van — ma.

Mig kezem végig siklik a te szép úri, meleg ruhádon, gombos cipődön; mig nézem ezt a csodaszép fát, piros orcácskádat, beszédes szemeidet: a lelke visszazúg a múltba . . .

Szeretném mind idegyűjteni az árvákat, az elhagyottakat, hogy melegedjenek, hogy örvend-

jenek, hogy legyenek legalább ezen a napon boldogok.

Aggódó, féltő szívvel kérdelem: lesz-e neked huszonöt év múlva akkora örömed, mint nekem most van? . . .
Gaal Mózes.

BETLEHEM-JÁRÓK.

Képünkhöz.

Sok száz éves szokás faluhelyen, hogy karácsony-este házról-házra járnak a betlehemesek. Elénekelik azokat a szép egyházi énekeket Krisztus Urunk születéséről, beviszik a betlehemi istálló ábrázoló kis alkotmányt, mely példázza, hogy miként született a kis Jézus jászolban s hozzájárultak az angyal-kisérté pásztorok. Bohókás, kedves színjáték ez, mely egyszerűségével éppen annyira meghat, mint a világot átteremtő nagy esemény, melynek a Betlehem-járás ügyefogyott jelképe.

És megnyílik minden ajtó, a hívők szent áhitattal nézik s megtelnek szent malasztal. A jászol kisdede a Világ Megváltójává lett. Ime a szegénység felmagasztaltatása! A legnagyobb eszméknek apostolai a kunyhóból kerülnek ki.

AZ ÚJ HAZÁBAN.

12

Irta: Verne Gyula. Fordította: Zigány Árpád.

Szeptember 25-dikén kora reggel befogtak a székérbe és mindnyájan föltelepedtek rá. A bivalyok lassan, kényelmesen megindultak, s mivel a tanya csak három mérföldnyire volt, remélhették, hogy déltájban oda érnek.

Tizenegy óra felé értek ahhoz a kis ligethez, mely a tanya tőzsomszedságában volt, s ebben egy tucsat majmot vettek észre. Puskával hajtották el a falánk, pusztító állatokat, s nem sokkal aztán behajtottak a tanya tágas, bekerített udvarára.

Mialatt az asszonyok a villásreggeli elkészítésével foglalatalkodtak, a férfiak elsétáltak ahhoz a hegyszoroshoz, mely egyedüli átjáró volt az Igéret-földjéről a sziget másik felébe. Itt nehéz dolguk akadt. Zermatt úr annak idején nagy sziklatömbökkel töltötte meg ezt a hegyszorosot, hogy elzárja az utat, de ez a bástya most félig-meddig el volt rongálva. Úgy látszott, hogy hatalmas állatok — valószínűleg elefántok — akartak betörni az Igéret-földjére és szerenese, hogy nem sikerült nekik, különben bizonyára elpusztították, legázolták volna az ültetvényeket: s ki tudja, vajjon Felsenheimot is meglehetett volna-e védeni e szörnyetegek támadásai ellen.

Aznap délután, s másnap is egész nap azzal vesződtek, hogy új meg új sziklákat zúditottak a hegyszorosba, s végkép elzárták az utat. Harmadnapon pedig, szeptember 27-dikén, valamennyien együtt mentek ki a hegyszoroshoz és érzékeny búcsút vettek egymástól.

— Két hétig nem látjuk egymást! — mondta Zermattné.

— Sőt még hírt sem hallunk felőlük! — sóhajtott Wolstonné.

— Dehogynem! — vigasztalta őt Ernő. — Majd csak irunk!

— S hol a postás, a ki elviszi? — nevetett Jack.

— Itt van ni! — mutatta Ernő.

S diadalmasan tartotta magasra a kis kalitkát, melyben két galambot hozott Felsenheimből.

— Ezt magunkkal visszük, s a hegytetőről hazabocsátjuk.

Valamennyien tapsoltak Ernő ügyes ötletének, aztán még egyszer összelelkeztek, s Wolston úr meg a két testvér neki vágotta a kanyargó, szűk hegyi útnak, mely csakhamar elveszett a sziklák között.

XIII.

A Grünthal. —
A mezőség. —
A rengeteg. —
A majmok. — Az éjjel a barlangban. — A sziklás hegláncz.

A három utas, mihelyt keresztül küszködött a sziklás, szűk hegyszoroson, rögtön a felé a kis magaslat felé tartott, melyet Zermatt úr Arabstoronyinak nevezett el.

Innen egyenesen a Medve-barlangnak fordultak; ez arról volt nevezetes, hogy Ernőt csaknem megfojtotta itt egy maczkó, a melylyel egész véletlenül találkozott.

A Grünthal körülbelül két mérföld hosszú lehetett és párvonalosan húzódott azzal a heglánczsal, mely az Igéret földjét a sziget többi részétől elválasztotta. Az utasok ebben az ezer öl széles, fás, bokros völgyben haladtak dél felé, alig várva, hogy elérjék a végét, a honnan lepilanthatnak a szigetnek még ismeretlen tájaira.

Déltájban letelepedtek egy árnyas fa alatt s fölséges villásreggelit rögtönöztek azokból a fog-

lyokból, melyeket Jack útközben lőtt. Kenyerük is volt: kasszária-kenyér, a mit magukkal hoztak, gyümölcsöt is találtak: jó érett banánokat s a bő reggelire nagyot ittak a lábuknál csörgedező hűvös patak vizéből.

Rövid pihenés után tovább folytatták útjokat s csakhamar elérték a völgy végét. A völgy itt magas sziklák közé szorult össze s a patak a keskeny átjáróban rohanva sietett lefelé. A kilátás nagyszerű volt. A csaknem deszkasima tájék egészen a távolban kéklő hegláncz aljáig terjedt s a tropikus növényzet teljes szépségében diszlett. Vagy egy mérföldnyire, délkeleti irányban, kanyargott egy kis folyó, mely valószínűleg a Montroseba szakadt.

Az út ezen a mezőségen éppen nem volt könnyű és kényelmes. Az ölnyi magas fűben, növényzetben nehéz volt a járás; itt-ott sűrű czukornád-bozótok zárták el az utat, melyeket meg kellett kerülni.

Négy órai gyaloglás után Ernő azt tanácsolta, hogy pihenjenek meg.

— Már? — kiáltott föl Jack, a ki ép úgy nem volt fáradt, mint a kutyaí.

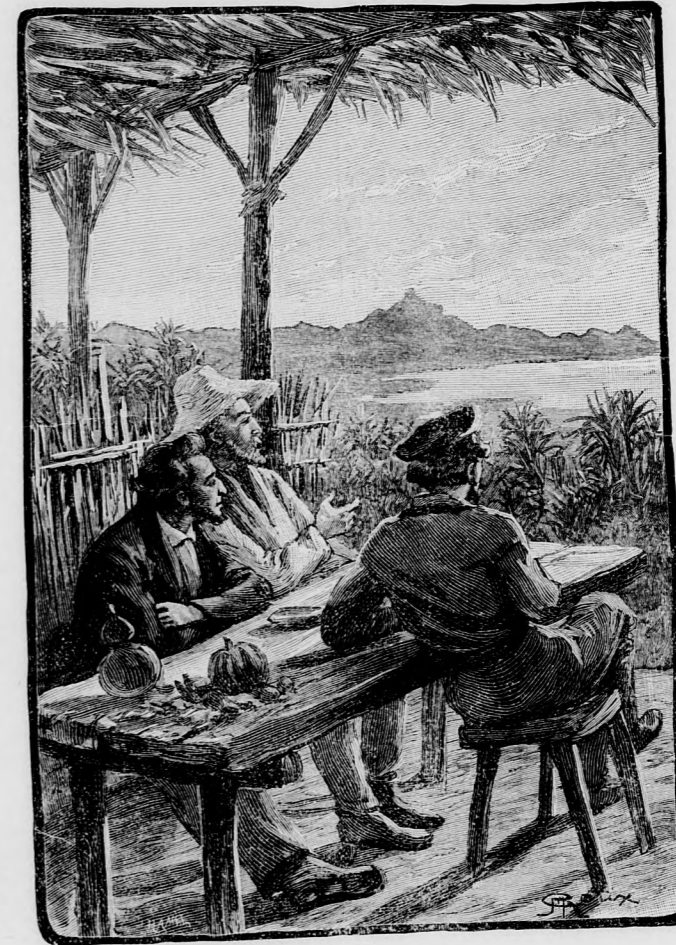
— Én is osztom Ernő véleményét — mondta Wolston úr; — akár meg is halha-

tunk majd ott, annál a kis ligetnél.

— Helyes, — jegyzé meg Jack; — de előbb ebédeljünk, mert én már szörnyen éhes vagyok.

Miután megebédelték, kényelmes fekvőhelyet kerestek ki és nagy tüzet gyújtottak. Mivel útjukban semmi gyanús vadat nem láttak, sőt még az ordítását sem hallották, elhatározták, hogy nem állnak felváltva őrt, hanem mindnyájan aludni fognak: hisz a kutyaí úgy is résen lesznek s fölverik őket, ha veszedelem közeleg.

Mindnyájan lefeküdtek és elaludtak tehát s hajnalban Jack volt az első, a ki fölébredt. Rög-

AZ EBERFURTI TANYA.

tön útnak indultak ismét s tovább folytatták útjokat a folyton emelkedő talajon, melyen egymást érték a fügefák, banánok, mandulafák, sokféle pálmák s itt-ott a viaszfa, mely óriási magasra nőtt.

Délután egész farka vadmacskával találkoztak, melyet néhány puska lövéssel elriasztottak. A megriadt állatok veszett ordítással, miakolással menekültek az erdőbe. Ez a találkozás arra bírta Wolston urat, hogy estére kelve, mikor egy szárgópálma ligetben megszálltak, rendes éjjeli őrseget szervezzen; három óránként váltották föl egymást s az őrüzet sem hagyták kialudni.

Reggel már csak mintegy három mérföldnyire lehettek a hegláncz lábától. A vidék most már megváltozott: jobbra-balra óriási fenyőfák nyúltak a magasba s minél följebb mentek az egyre emelkedő talajon, ez a rengeteg annál sűrűbb lett. Itt már kevesebb lett a vad is: szerencsére Jack elejtett egy fiatal antilopot, melynek húsát földarabolva, a vadásztáskájukba rakták.

Délben egy roppant tengeri-fenyő árnyékában telepedtek le. Mialatt Jack megsütötte az antilop egyik czombját, Wolston úr s Ernő pár száz lépéssel odább mentek, hogy szétrézzenek a vidéken.

Úgy látszott, hogy az erdő innentől kezdve fölfele egyre sűrűbb lesz s valószínű volt, hogy egész a hegy derekáig eltart. Wolston úr tehát azt ajánlotta, hogy vágják magukat keresztül ezen az erdőn s folytassák útjukat egyenesen nyugot felé, míg csak a sziklás hegyhátra nem érnek. Ezt a tervet a két testvér is elfogadta.

Útjuk most már kényelmesebb volt; a talaj egyenes, csaknem sima volt és a dűsan növény moha puhává tette, mintha szőnyeggel lett volna leterítve. E mellett árnyékban mehettek, a mi nem csekély előny volt ebben az évszakban s a fenyőfák éltető gyanta-illatában szinte megifjodtak.

De volt kellemetlenségük is. Egész sereg majom ugrált, ordított a fákon s csupa mulatságból fenyő-tobozokkal dobálta a három utast. Ezek a puskáikkal feleltek s egy órai lövöldözés után vagy harminczat megöltek az arczátlan, kötekedő állatok közül.

Ezután ismét folytatták útjukat, lehetőleg torony iránt, a hegység felé, ámbar sok vargabetűt kellett csinálniok, mert az erdő néhol oly sűrű volt, hogy nem mehettek rajta át.

Este hét óra felé végre elérték a fenyő-erdő déli határát. A talaj itt egyszerre nagyon meredek lett; a hegyről levált sziklatömbök, a kitört fenyőfa-törzsek keresztül-kasul hevertek és szinte elzárták az utat.

A nap épen alábukott a hatalmas hegláncz mögött, mikor erre a helyre értek. Éjjel fölmászni a hegyre, veszélyes vállalkozás lett volna s ezért Wolston úr, bár nem szívesen, éjjeli szállás után nézett Ernővel. Ezalatt Jack a vacsorát készítette el. Találtak is egy barlang-féle üreget, melyet telehordtak száraz fűvel, hogy kényelmesebb fekvésük legyen.

(Folyt. köv.)

ZENE.

Néhány szó a zenés miséről.

Eredete, elnevezése, egyes részei, különböző formái.

A karácsony ünnepének alkalmából, azt hiszem, nem lesz időszerűtlen, ha egyet-mást elmondunk a miséről, s annak zenei részeiről. Legalább annyit, a mennyit mindenki joggal tudni kíván, a ki templomba jár, hol szívének ájtatos hangulatát az orgona és zene fokozza.

A vallási szertartások ősidőktől fogva ünnepi aktus számba mentek minden nemzetnél s minden fajnál. Magasztosabbá, szebbé, emelkedettebbé tenni a pillanatot, midőn az ember gondolatában megjelenik teremője színe előtt: minden időkben szent feladatnak vallották ezt az arra hivatottak. A vallási szertartások gyakorlására hivatott osztály, a papi osztály minden időben híven meg is felelt e hivatásának s a szertartásokat igyekezett minél magasabb színvonalra emelni. Első lépés volt erre nézve az, hogy a szóhoz a hangot adta, vagyis minden szertartást énekkel kísért. Első időkben az éneklést maguk a papok s a hívők teljesítették, később csak a papok, míg a XVI. században kívülről voltak a szertartásokhoz hivatásos énekeseket s végre a XVII. században már találkozzunk szerzetes kolostorokban zenés miséekkel is. Vagyis olyan miséekkel, melyet már nemcsak énekkel, de zenével is kísérték. Persze ezt a zenét akkor még maguk a szerzetesek adták elő, míg ez ma már megszünt s mindenütt, a hol zenés mise van, ott a zenét kívülről szerződetett hivatásos zenészek látják el. De ez nem is lehetne másképpen, mert az idők folyamán a mise zenei része nagyon megváltozott. A zeneszerzők nagy előszeretettel foglalkoztak, s foglalkoznak manapság is, hogy a mise szövegét véve alapul kifejezést adjanak amaz ájtatos hangulatnak, melyet a magasztos pillanat sugal.

A katolikus vallásyagorlatnak legjelentősebb része s úgyszólván középpontja a mise, melynek zenei részét a miséző pap által énekelt ima s a kórus által átvett s kiszélesített miseszöveg képezi. A kórust kisebb helyeken orgona kíséri s nagyobb helyeken, mint a székesegyházakban, zenekar.

Mise, a latin *missa* szónak a magyaros alakja, ez ismét az egész szertartást végző s a misét szolgáltató pap által énekelt *«Ite, missa est»* szövegből vétett. Midőn a pap az oltárhoz megyen, felhangzik az *Intrata*, melyet trombiták fújnak s dobok kísérik. A hol ez hiányzik, ott vagy az orgona játszik szabadon választott bevezető zenét, vagy az énekkar egy, az alkalomnak megfelelő zsoltárt énekel. A mise további részeinek sorrendje valószínűleg I. vagy nagy Gergely pápától (590—604-ig volt pápa) származik s a következő:

Kyrie, melynek szövegét a *Kyrie eleison* s *Christe eleison* váltakozása szolgáltatja.

A *Kyrie* után következik a *«Gloria»* vagy *Hymnus angelicus*, melynek szövege az angyalok kara, melylyel Krisztus születése alkalmából a pásztorokhoz szólottak. Az *Epistola* s *Evangelium* (a mise szövegéhez tartozó részek, melyeket a miséző pap olvas) között éneklí az énekkar a *Graduale*-t, mely elnevezését onnan vette, mert ezt az éneket az előbbi időkben maguk a papok az oltár legalsó lépcsőjén énekeltek. A másodszori *Intrata* után (mely csak nagy ünnepeken hangzik) a miséző pap kezdi *«Credo in unum Deum»*-ot, melyet a kar átvesz s ez képezi a *Credo*-t. Utána, de nem minden alkalommal az

«Offertorium». Ezt követi a *«Sanctus»* s a mise leg-ünnepélyesebb része, az úrfelmutatás után felhangzó *«Benedictus»*. Azután az utolsó zenei rész, az *«Agnus dei»*, melyhez csatlakozik, de zeneileg nem külön álló rész a *«Dona nobis pacem»*. A mise ezen egyes részeit, a mint említém, az orgona, zene és énekkar executálja. Vannak azonban egyes részek, különösen az utóbbi időkben, melyeket magánénekesek adnak elő, vagy melyekbe hegedű-szólók vannak beleszöve: de ezek csak az *Offertorium*, vagy a *Benedictus*ban fordulnak elő. Egy ilyen híres hegedű-szólo a Liszt Ferencz koronázási miséjében előforduló *Benedictus*.

Hazánkban a misék zenei részét régi időktől fogva a betelepített szerzetesek s a későbbi időkben, majdnem napjainkig a bevándorolt vagy hívott idegen zenészek látták el.

Magyar ember nagyon kevés találkozott, a ki templomi zenével foglalkozott volna. *Liszt Ferencz*nek két nagy alkotása fűződik a miséhez s ez a *Koronázási s a Győri mise*. Ezenkívül említésre méltó *Zsazskowsky Mihály* néhány miséje s az utóbbi időben *Kersch Ferencz* esztergomi s *Vavrinecz Mór* budavári karnagy egyházi zeneművei. *Bogisich Mihály* püspöknek nagy érdemei vannak a régi egyházi énekek gyűjtése s kiadása körül. *Recht Sándor*.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

A búrok magyar vitéze. Irta *Földes Géza*. Most, mikor a délafrikai köztársaság lős népe halálközelmét vívja, résztvevő rokonszenvvel fordul a magyar nép is a haldokló nemzet felé. A szép könyvet több színes kép díszíti. Kiadta *Lampel Róbert* (Wodianer F. és fiai) es. és kir. udv. könyvkereskedése. Ára kötve 4 korona 50 fillér.

Petőfi Sándor összes költeményeinek kétkötetes díszkiadása jelent meg a *Wodianer F. és fiai* (Lampel Róbert) kiadásában. *Tull Odön*, *Telegdy László* és *Nógrády Antal* illusztrációi díszítik a két kötetet, melyeknek ára 10 korona.

Ugyanennél a kiadóhivatalnál jelent meg az *«Iparosok Olvasótára»*-nak két újabb füzet. Az egyiknek *«Bulgária ipara»* a címe, *Strausz Adolf* írta, kinek, mint Bulgária ismertetőjének a neve, általánosan ismert; a másiknak *«Régi magyar művészek és mestereink»*, *Tarcsai György* írta. Ez utóbbi tartalmánál fogva a középiskolai tanulókat is érdekli. Az előbbinek 1 korona 20 fillér, az utóbbinak 60 fillér az ára.

A Nagy Képes Világtörténet ötödik kötete a napokban hagyta el a sajtót. A kötet a középkorral foglalkozik, s szerzője dr. *Mika Sándor*, budapesti főgimnáziumi tanár és jónévű történetíró. Gondos történelmi kritikával, tisztán és világosan csoportosítja az eseményeket; könyve alapos, a nélkül, hogy fárasztó volna, élvezetes, a nélkül, hogy felületes volna. Stílusa meleg és színes, tömör s nem nehéz. Színesen és részletesen foglalkozik a kiváló egyéniségekkel, de azért mindig az egész nemzetnek történetét adja. Figyelme kiterjed nemcsak a művelődési, hanem a gazdasági életre is, s a jobbágyságnak és vazallus osztálynak vonzó, meleg képét adja. A városok önállóságának kialakulására kiváló gondot fordít, de a száraz adatokból mindig a korok hangulatát igyekszik visszatükröztetni, a mi legtöbbször sikerül is neki.

Külön meg kell emlékezni a gazdag és szép illusztrációkról, melyek a kötetet díszítik. Többek közt

a magyar szent korona és a királyi palást hű reprodukcióival is találkozunk.

A nagy munka szerkesztője *Marczali Henrik* akadémikus, egyetemi tanár. Egy kötet ára 16 korona. Kapható Révai Testvérek Irod. Int. Rt. könyvesházában (Budapest, VIII., Üllői-út 18.) részletfizetésre és füzetekben is, s bármely hazai könyvkereskedésben.

Ezeregy éjszaka regéi. A magyar ifjúság számára átdolgozta *Radó Antal*. Második bővített kiadás. Kapható *Lampel Róbert* (Wodianer F. és fiai) es. és kir. udv. könyvkereskedésében. Ára kötve 9 korona.

A képzőművészetek története. Írták dr. *Morway Győző* és dr. *Gerecze Péter*. Díszes vászonkötésű könyv, a mely a Szemák-féle Ifjúsági könyvtár IV. száma. A művészetek történetét dolgozza fel az ifjúság számára, számos magyarzó képpel, az ő korból kezdve napjainkig. Kiadta *Lampel Róbert* (Wodianer F. és fiai) es. és kir. udv. könyvkereskedése. Ára kötve 3 korona.

Egyszer volt, hol nem volt. Mondák, regék és kalandos történetek. A magyar ifjúságnak elmeséli *Bánfi János*. Számos színes képpel. Ára kötve 6 korona.

A Szent-István-Társulat kiadásában a következő művek jelentek meg: *Tisztító tűzön át*, írta Sziklay János. Az ifjúság számára írt regény. — *Felhőmesék*, írta Czike Imre. Apró elbeszélések és vallásos szellemű versek vannak benne. — *Dickens* regényének, a *«Twist Olivér»*-nek átdolgozása. Az átdolgozó nevét nem láttuk a könyvön.

Szabolcska Mihálynak, a jeles lírai költőnek újabb kötet verse jelent meg Singer-Wolfner kiadásában. Címe *«Szabad órák»*. Lapunk olvasói már jól ismerik Szabolcska nevét, s bizonyára meghatotta őket egyik-másik családi érzést zengő költeménye. Ebből a most megjelent kötetből hozzuk mai számunkban három igen szép kis költeményét, melyet fiú és apa szíve sugalt.

FEJTÖRŐ.

Rovatvezető: Csizsár József.

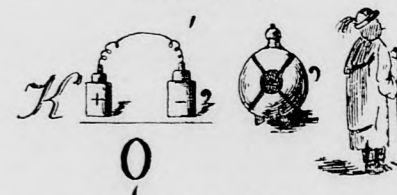
Számítási kérdés:

Egy 3 oldalú csonka golyóhalmazban van 6 teljes réteg; a hetedik réteg első sorában 14 golyó fekszik, a második sorból azonban csak 6 van meg. Hány golyó van a legelső rétegben és mekkora az egész készlet?

Földrajzi kérdés:

Mi a neve azon helységnek a Bosporus mellett, Konstantinápoly közelében, mely az idegen követek nyári lakóhelye?

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1900. december 30.

A 11. számban közzétett fejtörő kérdések megfejtése: Számítási kérdés: Sebessége 1 perc múlva lesz 6 méter, a vonat megáll 120 másodperc múlva s

leír 720 méter útát. **Földrajzi kérdés:** Brüksel; közelében vannak Püllna, Seidschütz és Sedlitz falvak ásványforrásokkal. **Történelmi kérdés:** Katzianer János. **Természettudományi kérdés:** Zebu (bos indicus). **Képrejtvény:** Sírva vigad a magyar.

Helyesen fejtették meg: Emmerling László, Hetényi Ákos és Endre, Barthonek Károly, Pám Márkus, Koscs Antal, Cserevka Sándor, Matusik István, Roth Ottó, Szauer József, Szerényi Nándor, Sebők Dezső, Deutsch Ignác, Simonyi Kálmán, Molnár Aladár, *Keszenbaum Béla*, Donáth Géza, Grossmann Sándor, Ráday Zoltán, Przybilla Jenő, Vértes Gusztáv, Nagy István, Géczy Géza, Singer Ottó, Bérczi Antal, Kiszely Géza, Inset Lajos, Ronchetti József, Putnoky Imre, Ruzs Guidó, Borosnyai Oszkár, Frank Vilmos, Kutlik Félix, May Róbert, ifj. Egyed István, Milhofer Gyula, Mallinger József, Bohrandt Lajos, L. Gyárfás Elemér, Prenoszil Béla, Fodor Jenő, Prágyik Flóris, Simonyi István, Deutsch Béla, Lustig Henrik, Pinhac Rezső, Feigler Othmár, Dora Mihály, Kutlik Félix, Akantisz Rezső, Cseke Vince, Lörincz Ferenc és Dezső, Kovács Aladár.

A kitűzött könyvjutalmat (Schiller költeményei, fordította Szász Károly) *Keszenbaum Béla* előfizetőnk nyerte meg Aradon.

A Vörösmarty-szobor javára «Vörösmarty-szám»-unk fejében folytatólagosan a következő tanintézetektől kaptunk adományokat:	
Múlt heti kimutatásunk	387 kor. 80 fill.
Selmeczbányai ág. ev. lyceum	20 „ — „
Kaposvári állami főgimnázium	10 „ — „
Nagyszőlősi polgári iskola (önkéntes adomány)	10 „ — „
Székelyudvarhelyi ev. ref. kollégium	10 „ — „
Pozsonyi állami főreáliskola	10 „ — „
Szamosújvári állami főgimnázium	8 „ — „
Kolozsvári unitárius főgimnázium	6 „ 50 „
Rózsasági kath. főgimnázium	5 „ — „
	467 kor. 30 fill.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Olvasóinknak a karácsonyi ünnepek alkalmából sok örömet, boldogságot és meglepetést kívánunk.

Érdeklődő. A «Virág Palkó» nem az első kiadás képeivel jelent meg. Azok nagyon gyarlók voltak, a második kiadásé művészi értékűek. — **Fürchtgott Miksa** (Léva, Balassa-utca 5.) szeretne levelezésbe bocsátkozni a budapesti VII., Barsai utcai gimnázium valamelyik VI. osztályos tanulóival. Ime kívánságához mértén közhírré tettük. — **J. G.** (Kikinda.) A «Tudós nők» ford. Arany László, Franklin-Társulatnál kapható. Ara füzve 60 fill. Gabányi «Kakasfő» című monológja Singer és Wolfner-nél. — **Sch. F.** Az a szám már teljesen elfogyott. — **Sz. M.** (Kolozsvár.) Még nem érkezett meg. — **Kún fiú.** Első kérdésére a sorozó-bizottságnál kap részletes felvilágosítást. Érettségi bizonyítványával jelentkezék majd annak idején, s ott szolgálhatja, a hol kívánja, ha ugyan ott a teljes önkéntes létszám már nincs betöltve. Az ilyen kérésnek teljesítése nem ütközik semmi akadályba. Az a bizonyos ítélet elhamarkodott, s bizonyos tekintetben éretlen volt. A versben van tartalom, a formája is gondra mutat; legnagyobb gyarlóságot az, hogy nincs benne elég szárnyalás, kissé el van nyújtva, s néha az értekezés prózáig súlyos. Igaza van, Horatius azt mondta: «nonum prematur in annum!» — **Juvenis.** Nemes egyszerűség és benső áhitat teszi az ilyen tárgyú költeményeket értékesékké. Az önében épen ez a kettő hiányzik, bár eszmei tartalom nélkül nem szükkölködik. — **Gyűjtőlevelet kérők.** Mai számunkhoz mellékelünk. Sok szerencsét!

önöknek! A januártól kezdve jövő új előfizetők mérsékelt áron megkapják az előbbi számokban megjelent regényekből a közleményeket.

OLVASÓINKNAK.

A nyolczadik évfolyam első negyedének végére jutottunk. Mindenekelőtt jól eső örömmel kell bevallanunk, hogy a «Tanulók Lapja» ez idő alatt tetemesen fejlődött. Olvasóink száma gyarapodott, a viszony a lap szerkesztője és olvasói között még szorosabbá vált.

Ez a siker még inkább fog minket buzdítani arra, hogy ha lehet még nagyobb szeretettel és gondal válogassunk meg közleményeinket.

Azt akarjuk, hogy a lap maga tegye kívánatosá magát. Minél nagyobb lesz a diáksereg, mely körénk sereglik, annál szebb és értékesebb lesz a «Tanulók Lapja».

Új előfizetőinket ez alkalommal is figyelmeztetjük arra, hogy a már megjelent regényfolytatásokat a januártól előfizetőknek is megküldjük 60 fillérről, melyet az előfizetési díjhoz kell csatolni, s azzal együtt beküldeni.

A «Tanulók Lapja»-nak előfizetési ára egész évre 9 korona 60 fillér, félévre 4 korona 80 fillér, negyedévre 2 korona 40 fillér.

Az előfizetés postautalványon történik a kiadóhivatal címére (Franklin-Társulat, Budapest, IV., Egyetem-u. 4.)

A szerkesztőség.

Egyetlen zenemű folyóirat a

«Zenélő Magyarország»

megjelenik minden hó 1- és 15-én, mindenkor 10-10 oldal zenetartalommal, magyar dal, műdal, opera, operetta, tánc- és salonzene legkiválóbb újdonságaival zongorára és hegedűre. Ára negyedévi 6 füzetre 3 korona.

Ugyanott bárhol megjelent zenemű megrendelhető. 8933

A «Zenélő Magyarország» kiadóhivatala:
Budapest, VI., Csengery-utca 62 a.

☛ Mutatványszámot ingyen és bérmentve küldünk. ☛

!! Megjelent !!

Lombfűrészeti és faragászati különlegességektől összeállított nagyszabású album és árjegyzékünk, mely tartalmazza az összes ide vágó keltetők és díszvasalások képes gyűjteményét. Mivel a fentemlített cikkek és képek az ideig jórészt Bécsből szereztek be, indittatva éreztük magunkat egy minden tekintetben modern és terjedelmes album összeállítására, miáltal lehetővé tesszük minden oly cikket előnyös, olcsó és gyors beszerzését, mely eddig csak külföldről jóval nehezebben és nagyobb költséggel történhetett. 8927

Kiss Ernő és Társa, Budapest, VII., Erzsébet-körút 17.
☛ Árjegyzék kívánatra bérmentve. ☛

AJÁNDÉKUL

kiválóan alkalmasak a

fotografáló készülékek,

Laterna magikák, Sciopiconok,
mivel szórakoztató és tanulmányos időtöltést nyújtanak. Bő
választékban kaphatók 8965

Veszprémi Samu utóda
PEJTSIK KÁROLY
fényképező-cikkek szaküzletében,
Budapest, IV., Károly-u. 1.
január hó 1-től füzlet, IV., Városház-utca 1. sz. Standard-palota
Kossuth Lajos-utca sarok.
Árjegyzék kívánatra ingyen.

Kodakok, albumok, kartonok.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDAJA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK :	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre --- 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES. Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. szám. Kéziratokat nem adunk vissza.
Fél évre... --- 4 kor. 80 fill.		
Egész évre... --- 9 kor. 60 fill.		
<i>Megjelenik minden vasárnap.</i>		

LESZÁMOLÁS.

Az év utolsó napja a leszámolásé. A mily rideg és félelmes ez a szó azokra nézve, a kiknek nem tiszta a lelkiismeretük, épen oly természetes és egyszerű azokra nézve, a kik kötelességeiket mindig lelkiismeretesen teljesítették.

Nos hát le kell számolnod, fiam, nem másnak, hanem önmagadnak. És szokd meg jó eleve, hogy neked kell a legszigorúbb bírásnak lenned, mert önmagad gyöngéit szépítened vajmi igazságtalan dolog volna.

Emlékezzél vissza az elmúlt évre, melynek utolsó óráját azok között töltötted, kik az évnek minden órájában, sőt minden percében csak reád gondoltak, csak éretted fáradoztak.

Vajjon az voltál-e mindig, a kinek lenned kellett volna? Nem szólal-e meg benned vádló hang? Nem látsz-e lelked szemével könyvet azok szemében, a kiknek az érted hullatott köny a legfájdalmasabb?

És talán felidéződnek benned szomorú emlékek, mikor megszálott az *önszeretet*; képzelt jogokat hánytorgattál föl, *kövelettel* ott, a hol *kérned* kellett volna; mikor fájt egyik-másik oktalan vágyadnak a nemteljesítése, mikor te megfellekedtél arról, hogy *ki és mi* vagy...

Ne szégyeld bevallani, ha mi gyöngeséged volt. Nincs ember gyarlóság nélkül; s midőn bevallod önmagadnak, már reá térél a helyes útra. A *beismerés* a lelkünkbe oltott *igazságosság*nak első, néha félénk, de mindig tiszteletreméltó megnyilatkozása.

Jusson eszedbe azoknak a napoknak keserűsége, mikor oktalan elmével meggyőzted magadat — avagy inkább csak elhitetted magaddal, hogy te vagy a megsértett fél — s azokat a drága

arcokat, melyekkel naponta találkoztál, nem látad reád mosolyogni. Hiába tagadod, fiam, te akkor végtelenül boldogtalan voltál. S aztán jött a pillanat, mikor a szív nemesebb fölgerjedése elfojtotta az éretlen haragot — s te oda borultál a szülők kebelére — s ők letörölték könyeidet — s megint azok voltak, a kik régen.

Ne szégyeld bevallani önmagadnak, hogy gyarló és önző voltál. «Csak az önző, az önmagát szerető embernek nincs vigasztalása e földön» — mondja Eötvös — de haj ennek az igazságáról az elbizakodott ember gyakran csak élete végén győződik meg, s akkor rendesen már késő.

Itt van a leszámolás napja. Elmélkedjünk, s buzduljon fel bennünk a szív, szólaljon meg bennünk az a *jobb ember*, kivel a rosszabbik állandóan viaskodik. Mikéntha vádoltak volnánk, úgy álljunk önmagunk előtt, s mikor mehozzuk a lesújtó vagy fölmentő ítéletet: keljen nyomában a megjavulás erős szándéka, avagy izmosodjék meg lelkünk a jóban, mely megtartotta lelkünk önértetét.

Hibáink olyanok most, mint a gyom, ki lehet, s ki kell önmagunknak irtanunk. A szülői feddés, a nevelők komoly figyelmeztetése, a büntetéstől való félelem: nem elegendők ahhoz. Hatásuk rendesen csak ideig-óráig tart, ha bennünk nincsen meg a kiirtás erős szándéka. Hiszen, ha nemesebb értelemben véve szeretjük önmagunkat, nemde kötelességünk jobbá, erősebbé, az élet küzdelméhez edzettebbé válnunk? Az önuralom minden embert jobbá és nemesebbé tehet, s ennek alapföltétele az önismerés.

Itt van a leszámolás napja; vizsgáljuk meg belső világunkat, mert az óra üt... egy év már a múlté, s minden esztendő meghozza ezt a napot, miglen eljön az utolsó, a legeslegutolsó,